

Johannes de Doper

Aankondiging van zijn geboorte

We gaan terug naar het begin van onze jaartelling, ruim 2.000 jaar geleden. De priester Zacharias en zijn vrouw Elisabet hebben geen kinderen en zijn al op leeftijd. Op een dag heeft Zacharias weer dienst in de tempel. *Opeens verscheen hem een engel van de Heer. Zacharias schrok hevig bij het zien van de engel en hij werd door angst overvallen. Maar de engel zei tegen hem: 'Wees niet bang, Zacharias, je gebed is verhoord: je vrouw Elisabet zal je een zoon baren, en je moet hem Johannes noemen. Vreugde en blijdschap zullen je ten deel vallen, en velen zullen zich over zijn geboorte verheugen. Hij zal groot zijn in de ogen van de Heer, en wijn en andere gegiste drank zal hij niet drinken. Hij zal vervuld worden met de heilige Geest terwijl hij nog in de schoot van zijn moeder is, en hij zal velen uit het volk van Israël tot de Heer, hun God, brengen. Als bode zal hij voor God uit gaan met de geest en de kracht van Elia om ouders met hun kinderen te verzoenen en om zondaars tot rechtvaardigheid te brengen, en zo zal hij het volk gereedmaken voor de Heer. (Lucas 1, 5-17)*

De naam Johannes is de Griekse vorm van de Hebreeuwse naam Jochanan. Die naam betekent 'De Heer is genadig'.

De verschijning van de engel Gabriël aan Zacharias (door Aleksandr Ivanov)

Geboorte

Kort daarna wordt Elisabet inderdaad zwanger. In de zesde maand van haar zwangerschap verschijnt de engel Gabriël aan Maria om haar te vertellen dat zij de moeder van Jezus zou worden. En om door te geven dat haar familielid Elisabet al zes maanden zwanger is. Daarop reist Maria snel naar Elisabet. Als Maria Elisabet begroet, roept Elisabet: *Toen ik je groet hoorde, sprong het kind van vreugde op in mijn schoot. (Lucas 1, 24-45)* Johannes verheugt zich in de schoot van zijn moeder al op de komst van Jezus in de schoot van Maria. Dan zegt Maria een loflied, het Magnificat, dat begint met: *Mijn ziel prijst en looft de Heer, mijn hart juicht om God mijn redder. (Lucas 1, 46-55).*

Johannes wordt geboren, groeit op en wordt gesterkt door de Geest. Hij leeft in de woestijn tot de dag aanbreekt waarop hij zich kenbaar maakt aan het volk van Israël (Lucas 1, 80).

Optreden (Lucas 3)

*Johannes de Doper
(door Titiaan)*

In het vijftiende regeringsjaar van keizer Tiberius richt God zich in de woestijn tot Johannes. Daar gaat Johannes bij de rivier de Jordaan verkondigen dat de mensen zich moeten laten dopen en tot inkeer moeten komen, om zo vergeving van zonden te krijgen. Zo is hij volgens de profeet Jesaja) de stem in de woestijn die roept: 'Maak de weg van de Heer gereed, maak zijn paden recht!'

Massaal lopen de mensen uit om zich door Johannes te laten dopen. Johannes pakt hen hard aan: *'Addergebroed, wie heeft jullie wijsgemaakt dat je veilig bent voor het komende oordeel? Breng vruchten voort die een nieuw leven waardig zijn, en zeg niet meteen bij jezelf: Wij hebben Abraham als vader. Want ik zeg jullie: God kan uit deze stenen kinderen van Abraham verwekken! Ja, de bijl ligt al aan de wortel van de boom: iedere boom die geen goede vruchten draagt, wordt omgehakt en in het vuur geworpen.'*

Als de mensen hem vragen wat ze dan moeten doen, antwoordt Johannes: *Stel dat je twee hemden hebt. Geef er dan één aan iemand die helemaal geen hemd heeft. En deel je eten met mensen die honger hebben.*

Als tollenaars (die tol heffen voor de Romeinse bezetters) hem vragen wat zij moeten doen, zegt Johannes: *Eis niet meer dan wat jullie is opgedragen.*

Als er soldaten naar hem toekomen, zegt hij: *Jullie mogen niemand afpersen en je ook niet laten omkopen. Wees tevreden met je loon.*

Door het optreden van Johannes raakt het volk vol verwachting, Zou hij de beloofde Messias zijn? Nee, zegt Johannes, *ik doop jullie met water, maar er komt iemand die veel machtiger is dan ik. Ik ben zelfs niet goed genoeg om de riem van zijn sandalen los te maken. Hij zal jullie dopen met de heilige Geest en met vuur.* Johannes vergelijkt hem met een boer die de verwelkte blaadjes om de graankorrels scheidt van het graan. Het graan bewaart hij en die blaadjes verbrandt hij. Zo zal hij die na Johannes komt, het goede bewaren en het slechte verbranden.

Velen laten zich dopen door Johannes. Onder hen is ook Jezus.

Gevangen (Lucas 7, 18-35;)

Johannes is niet bang. Hij spreekt als een echte profeet moedig in naam van God. Zo uit hij ook kritiek op koning Herodes. Herodes heeft de vrouw van zijn broer ingepikt. Als Johannes Herodes daarop aanspreekt, sluit Herodes Johannes op in de gevangenis. (Lucas 3, 19-20)

In de gevangenis hoort Johannes van zijn leerlingen over het optreden van Jezus. Had Johannes een harder optreden van de Messias verwacht? Hij stuurt twee van zijn leerlingen naar Jezus toe om Hem te vragen: 'Bent u degene die komen zou of moeten we een ander verwachten?' Jezus is dan druk bezig veel mensen te genezen van ziekten, van allerlei aandoeningen en van boze geesten, en Hij laat veel blinden weer zien. Hij roept de leerlingen van Johannes op om aan Johannes te vertellen wat ze gezien en gehoord hebben: blinden kunnen weer zien, verlamden weer lopen, mensen met een huidziekte worden gereinigd, doven kunnen weer horen, doden worden opgewekt en aan arme mensen wordt het goede nieuws bekendgemaakt. Met dat antwoord moet Johannes het doen.

Jezus spreekt zeer lovend over Johannes en noemt hem 'meer dan een profeet'. *Hij is degene over wie geschreven staat: "Let op, Ik zend mijn bode voor u uit om voor u de weg te banen." Ik zeg jullie: van allen die geboren zijn uit een vrouw, is niemand groter dan Johannes.* Jezus verwijt de Farizeeën en de wetgeleerden dat ze niet naar Johannes én niet naar Hem luisteren. (Lucas 7, 18-35)

Gedood

Koning Herodes heeft respect voor Johannes, ook al verwijt Johannes hem dat hij getrouwd is met Herodias, de vrouw van Herodes' broer. Herodias is gebeten op Johannes en zoekt een manier om hem te laten doden. Ze ziet haar kans schoon als haar dochter zo mooi danst dat Herodes haar belooft te geven wat ze ook vraagt. Haar moeder stookt haar op om het hoofd van Johannes te vragen. Als die dochter dat inderdaad doet, vindt Herodes dat hij zijn belofte aan haar niet kan breken. Hij laat Johannes onthoofden en diens hoofd op een schotel naar die dochter brengen. Zij brengt het naar haar moeder. Daarop begraven de leerlingen van Johannes zijn lijk en stellen zij Jezus hiervan op de hoogte. (Matteüs 14, 1-12)

Twee feestdagen

Johannes de Doper heeft in de kerk twee feestdagen. Op **24 juni** vieren we **zijn geboorte**. Dat is niet toevallig zes maanden vóór het feest van de geboorte van Jezus. Elisabet was immers al zo'n zes maanden zwanger toen de net zwangere Maria bij haar kwam. En op **29 augustus** vieren we **zijn marteldood**.

Op 24 juni is de liturgische kleur wit (feestdag) en op 29 augustus rood (sterfdag van een martelaar, die zijn bloed heeft gegeven).

Icoon: Johannes Prodomos (de voorloper) hangt in de gang van het kerkcentrum

Hans Harmsen